

Stockholm den 21 december 2012

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

KLYS synpunkter på yttrandefrihetskommitténs betänkande En översyn av tryck- och yttrandefriheten (SOU 2012:55)

Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - har beretts tillfälle att yttra sig över ovan nämnda slutbetänkande från yttrandefrihetskommittén. KLYS företräder genom sina 15 medlemsorganisationer cirka 30.000 konstnärligt yrkesverksamma i Sverige, varav alla är mer eller mindre beroende av en stark yttrandefrihet i sin konstnärliga verksamhet.

KLYS har lämnat kortfattade remissyttranden över kommitténs två delbetänkanden (SOU 2009:14 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor samt SOU 2010:68 Ny yttrandefrihetsgrundlag?). Även beträffande det nu aktuella slutbetänkandet kommer KLYS att begränsa sitt yttrande till att lyfta fram några för oss särskilt viktiga frågor. Vi kommenterar därför inte alla förslag i utredningen. Vi vill också hänvisa till våra medlemsorganisationer Svenska Journalistförbundets samt Sveriges Författarförbunds yttranden över slutbetänkandet, som i vissa delar är mer utförliga i sin argumentation än KLYS yttrande.

Kommitténs huvudsakliga uppdrag har bestått i att försöka finna en ny teknikoberoende regleringsmodell och, om detta inte är möjligt, att göra en allmän översyn av tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Vidare har kommittén haft i uppdrag att utreda om skyddet för enskildas integritet och privatliv borde stärkas inom det grundlagsskyddade området.

Tryck- och yttrandefriheten är grundläggande för den konstnärliga friheten och integriteten. En stark yttrandefrihet i alla medier främjar mångfalden och nyskapandet i de konstnärliga uttrycken. Ett grundläggande mål för kulturpolitiken är därför att värna om yttrandefriheten och därmed om ett rikt spektrum av åsikter och idéer. En förutsättning för yttrande- och informationsfriheten är att lagstiftningen på området säkerställs och utvecklas med tiden. I detta ligger också ett erkännande att yttrandefrihetens innebörd och gränser förändras i takt med samhällsutvecklingen.

I kommitténs debattbetänkande presenterades tre modeller till en ny yttrandefrihetsgrundlag. KLYS fann två av dessa modeller omöjliga att genomföra och den tredje, den s k ansvarsmodellen, behäftad med en hel del brister. Vi ställde oss i vårt yttrande över debattbetänkandet överhuvudtaget tveksamma till att slå ihop nuvarande – enligt vår mening väl fungerande – lagstiftningar (TF och YGL) till en helt ny lag.

Här nedan följer KLYS synpunkter på en del av utredningens förslag:

10. Överväganden och slutsatser

Kommittén gör bedömningen att TF och YGL bör vara kvar. KLYS delar kommitténs slutsats att det inte är lämpligt att införa en ny Yttrandefrihetsgrundlag. TF har en lång tradition och fyller väl de behov som finns inom området, och som kommer att finnas under överskådlig tid framöver. När det gäller YGL – som ju omfattar andra medier än de som regleras genom TF – finns det som vi kan se inte några hinder att komplettera denna med områden som idag – eller i framtiden – är oskyddade.

KLYS tillstyrker också kommitténs ställningstaganden när det gäller Sveriges framtida förhandlingar om nya regler i EU, där Sverige bör hävda och försvara vår nationella reglering av tryck- och yttrandefriheten.

11. TF och YGL görs mer lättillämpade

Mot bakgrund av det ovan sagda är det enligt KLYS positivt att kommittén stannat vid att göra en ordentlig och välbehövlig redaktionell översyn av de aktuella lagarna, och föreslagit ändringar som gör dem mer lättillgängliga och begripliga. Det finns dock förslag till ändringar i utredningen som komplicerar dagens lagstiftning utan att några fördelar synes uppnås.

Vidare saknar KLYS vissa rättsliga justeringar vad avser ansvaret och skyddet för böcker utgivna i olika format. KLYS anser att det behövs ett likartat grundlagsskydd för alla böcker oavsett vilket format de ges ut i, liksom likartade regler för ansvar avseende innehållet i böckerna. Vi efterlyser därför en ytterligare beredning i dessa frågor. För utförligare motivering i denna del hänvisas till KLYS medlemsorganisation Sveriges Författarförbunds yttrande.

12. Förutsättningar för begränsningar av yttrandefriheten

KLYS tillstyrker den generella begränsningsregel som föreslås införas i 1 kap TF samt 1 kap YGL och som innebär att begränsningar som sker med stöd i grundlagarna inte får sträcka sig så långt att begränsningen utgör ett hot mot de ändamål som grundlagarna är avsedda att skydda.

15. Förändringar i databasregeln

Enligt kommitténs förslag förtydligas databasregeln så att det framgår av lagtexten att grundlagen inte gäller de delar av databasen som kan påverkas av någon annan än den som driver verksamheten eller någon som handlar på dennes uppdrag. Kommitténs bedömning är att det inte finns tillräckliga skäl för att ta bort eller ändra redaktionsbegreppet i databasregeln.

KLYS hade helst sett att kommittén föreslagit en hel databasregel. Redaktionsbegreppet är mycket oklart när det gäller dess räckvidd. Vi beklagar att det inte föreslås några förändringar i denna del.

16. Arkivdatabaser och taltidningar

KLYS avstyrker förslaget om särregler för s k arkivdatabaser. Vi anser även när det gäller taltidningar att en särordning inte är motiverad, utan att den snarare kommer att komplicera tillämpningen och göra det svårt för marknadens aktörer att förhålla sig till om ett automatiskt grundlagsskydd gäller

eller inte. För ytterligare motivering hänvisas till KLYS medlemsorganisation Svenska Journalistförbundets yttrande.

19. En straffbestämmelse i TF och YGL om integritetsskydd?

Kommittén drar slutsatsen att det inte bör införas någon straffbestämmelse i TF och YGL om integritetsskydd. KLYS delar denna bedömning.

Meddelarskydd och offentlighetsprincipen vid statliga bolag

Kommittén har inte haft möjlighet att lämna något genomarbetat förslag till att utvidga rätten att meddela och offentliggöra uppgifter och efterforskningsförbud till att gälla även privatanställda i offentligt finansierad verksamhet. I somras beslutades det dock om direktiv till utredningen "Meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet" (Dir. 2012:76). Utredningen har ännu inte kommit igång. KLYS välkomnar att ett utredningsarbete på området inleds, men beklagar att uppdraget har kommit att bli så snävt genom att koncentreras kring vård, skola och omsorg. KLYS anser att även anställda vid statliga bolag borde ha ingått i utredningsuppdraget.

För KLYS

Ulrica Källén Lörelius

Förbundssekreterare/jurist